

Chirurg in Ghana

Muizen in de beeldversterker

Werken op een operatiekamer in een ontwikkelingsland is een bijzondere ervaring door de afwijkende gevallen die je krijgt voorgeschoteld. Alles is wat groter, krommer, later of beroerder dan wat er op een Hollands OK-menu staat. Maar er is meer

dat het werk in Ghana bijzonder maakt en wat me blijft verrassen. Ik ga u even voor naar onze OK.

Had ik niet al even geleden gevraagd het volgende patiëntje binnen te brengen? Maar als ik de OK binnenkijk, ontwaar ik slechts onze vrouwelijke anesthesioloog die spuiten klaar maakt.

'Waar is de patiënt. Ik had toch gevraagd...?'

Ze glimlacht en wijst op haar rug. Een klein jochie zit behaaglijk op haar rug vastgesjord met zijn duim in de mond. Geen spoor van stress omdat hij bij zijn moeder is weggerukt. Kan het nog mooier voordat je een liesbreukoperatie moet ondergaan?

De operatiekamers in Ghana lijken door bloederige botoperaties en geopende abscessen nog wel eens op een slagveld. Opvallend is echter hoe snel en efficiënt al die vlekjes worden weggewerkt. *Sweepers* in blauw uniform met emmers, antiseptica en water houden ervan alles grondig schoon te maken; het is een cultus.

Ook van de manier waarop een nurse een buik van een patient voor operatie bewerkt, kunnen we in onze EU-operatiecultuur nog iets leren. De rust waarmee het wordt gedaan, de degelijkheid van uitvoering en dan ook nog vaak uitgebreider dan gevraagd, imponeren me steeds opnieuw. Terwijl de linkerhand op de rug rust, gaat met de rechterhand gaas voor gaas in de zeep en wordt er geveegd en geveegd tot het gaas uiteindelijk schoon blijft. Na grondig afdrogen van het lichaamsdeel, wordt ten slotte de jodium tot in alle hoeken en gaten aangebracht.

Als ik wat haast heb, word ik soms kriegelig van de degelijkheid. Maar ik houd me graag in. Zeker als ik bedenkt dat onze infectiegraad van operaties van gesloten fractures waarbij implantaten - vaak al eerder aangewend - worden gebruikt, nog net iets lager ligt dan in Nederland. Is dit niet hun aandeel in het goede resultaat? Ik pas wel op ze te veel op te jagen.

Na een afwezigheid van vijf weken heb ik voor een ingreep onverwacht de beeldversterker nodig. Alles is zo goed mogelijk ingesteld, de patiënt ligt onder

narcose op de extensietafel en dan blijkt het apparaat niet te werken. Philips zit 100 kilometer verderop, dus de operatie moet worden uitgesteld.

Een dag later maakt een monteur van Philips het apparaat open en vindt op één van de printplaten een heus muizennest. Hun urine blijkt wat ongewenste verbindingen tot stand te hebben gebracht. De monteur adviseert voortaan tijdens mijn afwezigheid een kat op de OK te houden. Dat wordt me toch iets te gortig. Als een muis dit allemaal al kan teweegbrengen, wat haal je dan in huis met een kat op de OK?

Opmerkelijk is ook dat patienten kennelijk nogal wat kunnen verdragen. Ze reageren soms uitermate doktersvriendelijk. Ik herinner me een warme avond waarop we een laparotomie deden. We hadden nog geen afgesloten ramen, maar slechts louvredeurtjes en gaas. Buiten was het

al donker en dus ging in de OK vol licht aan. Op die avond waren er nogal wat dondervliegjes, beestjes die kleiner zijn dan de mazen van het muskietengaas, en die drongen in hordes diep ons domein binnen.

De vliegjes kwamen vooral af op de licht, maar kwamen ook in de wond terecht. Ze hechten zich aan het vochtige darmoppervlak en het was ondoenlijk ze te verwijderen. Ook spoelen hielp niet. Er zat niets anders op dan de buik te sluiten met al

die krioelende vliegjes nog op de darmen. De patiënt werd op de normale tijd ontslagen.

Het afdekklinnen slijt snel in de wasserij en moet daarom vaak worden hersteld met een lapje hier en een stikseltje daar. Daar hebben we mensen voor. Maar toen de splitdoekjes echt versleten waren, werd stof gekocht en werden twee naaisters van buiten geregeld. Als voorbeeld liet het hoofd OK een oud splitdoekje bij ze achter.

Na een dag werken, zijn er twintig splitdoekjes klaar. 'Ééééh!', is het enige wat ons hoofd uitbrengt als ze het resultaat ziet: exacte kopieën van het voorbeeld met alle lapjes en stiksels op precies dezelfde plaats er keurig opgenaaid. *Who is to blame?* ■

Harry Wegdam,
chirurg in Techiman, Ghana

BEELD: HARRY WEGDAM